Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Migel Iturrate Arriortua Rabin

Dima, Bizkaia (1923)

Aurkibidea

Biografia

Dimako Amantegi auzoko Amantegibarrena etxean jaio zen eta beragaz egon ginenean ere bertan bizi zen. Aita bertakoa zuen eta ama Atutxekoa. Zazpi neba-arrebatatik laugarrena. Umetan baserriko beharretan lagundu behar izaten zuen, labrantza handiko etxea zelako eurena. Gainera, idiak ere bazituzten eta laster hasi zen Migel "karreteru" lanean, jornala irabazteko. Horrez gain, Dimako eliza altxatzeko lanetan ibili zen eta baita Zornotzako udaletxea eraikitzen ere. Zinegotzi ere ibili zen hamaika urtez Dimako Udalean. Beste kontu askoren artean gerrako kontuez, herriko giroaz eta gaztetan egindako lanez luze egin genuen berba berarekin egon ginenean.

Zintak

DIM-017

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxazarra, Ainhoa
- **Data**: 2014-07-03
- **Iraupena**: 72 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Batzokitik kaleratu egin zuten, aita zinegotzia izan zelako

- **Erref**: DIM-017/002
- **Iraupena**: 0:02:52. **Hasi**: 00:01:29. **Bukatu**: 00:04:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:
11-12 urterekin Batzokira joaten hasi zen, ezpata-dantza ikastera. Hirugarren

egunean kaleratu egin zuen Batzokiko lehendakariak, bere aita zinegotzia izan zelako Primo de Riveraren sasoian. Handik hilabeteetara, Santa Kurutzetan, eztabaida izan zuen berriz lehendakariarekin.

2. Dimara eskolara

- **Erref**: DIM-017/003
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:04:21. **Bukatu**: 00:06:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Dimara joaten zen eskolara. Neskak eta mutilak aparte ibiltzen ziren. Eskolan ez zuten komunik. 60 mutil ibiltzen ziren batera. Oinarrizko gauzak ikasi zituzten. Zortzi urte inguruekin hasi zen eta gerra hasi zenean amaitu, hamahiru urterekin.

3. Dotrinatik ihes egin zuelako, zigortuta

- **Erref**: DIM-017/004
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:06:15. **Bukatu**: 00:07:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Dotrina ikasten zuten umetan. Etxera joan behar izaten zuen beharrera eta egun baten "martxa" egin ei zien abadeei. Zazpi abade egoten ziren. Hurrengo egunean aldarean ipini zuten zigortuta, baina handik ere alde egin zuen. Bera ihesi eta abadea atzetik.

4. Gernikako bonbardaketaren bezperako bizipenak

- **Erref**: DIM-017/006
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:09:20. **Bukatu**: 00:10:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gernikako bonbardaketaren bezperako bizipenak. Gernikara sartzerakoan sirena entzun zuten eta bandera atera zuten. 30 aireplano inguru pasa ziren eta paperak bota zituzten, Gernika bonbardatuko zutela esanez. Bonbardaketa egunean gordelekuan egon ziren.

5. Muxikan fronte biren erdian; milizianoekin harremana

- **Erref**: DIM-017/007
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:10:54. **Bukatu**: 00:12:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Muxikan bi fronteren erdian egon ziren. Milizianoak joaten zitzaizkien taloa eta esnea jatera. Goseak egoten ziren. Gipuzkoarrak ziren. Bost behi eduki zituzten, baina korta txikia zuten eta bi aldamenekoari eman zizkioten. Handik etxera itzuli ziren gero.

6. Soldaduak Juan Arrospide medikuaren bila

- **Erref**: DIM-017/008
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:12:12. **Bukatu**: 00:14:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Behin soldadu batzuk joan zitzaizkien, Juan Arrospide medikua non bizi zen galdetuz. Antza denez, Gasteizko familiaren bat egon zen medikuaren etxean. Handik denbora gutxira beste soldadu batzuk etorri ziren medikuarengatik galdezka, haiek fusil eta guzti. Baina ordurako denak alde eginda zeuden.

7. Saibigaineko borroka; soldaduak Bizkargirako entrenatzen

- **Erref**: DIM-017/009
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:14:03. **Bukatu**: 00:16:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Kaxiano izeneko artzaina Saibigaineko borrokan ibili zen. Dimako bi gizon hil ziren bertan eta Kaxiano desagertu. Muxikan soldaduak Bizkargira joateko entrenatzen zebiltzala, Kaxiano ikusi zuten. Haren aitari bizirik zegoela esan ziotenean, ez zuen sinistu. Gerratean hildako eta zauritutako ezagunak.

8. Dimako hamabi idi-pare Otxandioko frontera

- **Erref**: DIM-017/010
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:16:32. **Bukatu**: 00:17:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Otxandion denbora luzez egon zen frontea. Hamahiru idi-pare zeuden orduan Diman eta hamabi Otxandioko frontera eraman zituzten. Beraien idi-parea libratu egin zen eta aita pozik. Baina gero milizianoak etorri zitzaizkion, idi-parea prestatzeko esaten.

9. Txokolatea eta koñaka hartuta, lubakietara

- **Erref**: DIM-017/013
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:20:05. **Bukatu**: 00:22:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Anaia eta beste lagun batzuk Otxandiano batailoian sartu ziren euren borondatez. Markina inguruan zegoen euren konpainia. Kapitainak boluntarioak eskatu zituenean, euren burua aurkeztu zuten. Txokolatea eta koñaka hartuta, lubakietara joan ziren. Kapitainak zerbitzu guztietatik libre laga zituen gero.

10. Idi-pareak Otxandioko frontean, bideak egiteko

- **Erref**: DIM-017/014
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:22:06. **Bukatu**: 00:23:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Idi-pareak eraman zituzten Otxandioko frontera. Euren lehengusua etorri zen "karreteru" lana egiteko, baina ez zuten onartu, politika kontuengatik. Idi-pareagatik eta "karreteru" lanagatik zenbat ordaintzen zuten. Idiak bideak egiteko erabili zituzten.

11. 14 urterekin, gerra sasoian, "karreteru" lanean

- **Erref**: DIM-017/017
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:26:22. **Bukatu**: 00:27:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Frontea zegoen inguruetan. Ama eta arrebak Muxikan zeuden; aita, anaia eta bera Durangotik bueltan etorri ziren. Moroak ikusi zituztela gogoan du. Bera,

14 urterekin, "karreteru" lanean hasi zen idi-parearekin. Dimako karlista batentzat oheko gauzak eraman zituen gurdian.

12. Gerrateko bizipenak: bonbardaketak, gordelekua, etxera itzulera

- **Erref**: DIM-017/018
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:27:48. **Bukatu**: 00:29:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerratean Dima osoa ebakuatu zen. Altzaririk onenak eurekin eraman zituzten. Etxera itzuli zirenean, etxeko gauza guztiak erreta topatu zituzten. Frontea gertu egon zenez, soldaduak etxeetan sartzen ziren. Bonbardaketak ere izan ziren Diman eta baita hildakoak ere. Gordelekura nora joaten ziren.

13. Gerraostean garia entregatu behar

- **Erref**: DIM-017/022
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:32:02. **Bukatu**: 00:33:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraostean garia entregatu egin behar izaten zuten. Kilo asko hartzen zituzten eta 500 inguru entregatu egin behar. Artorik eta babarik ez zuten eramaten. Errotak itxita egon ziren. Beraiek irina egiteko makina izan zuten, Durangotik ekarrita, eta jendea etortzen zitzaien gauez, ezkutuan garia ehotzera.

14. Dimako errotak; errotariaren zaldia; Mañariraino errotara

- **Erref**: DIM-017/023
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:33:20. **Bukatu**: 00:35:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Diman garai baten zeuden errotak. Garai batean ez ziren errotara joaten, errotariaren zaldia etortzen zen eta; zorro bat hartu eta bestea utzi. Gerraostean zaldirik ez eta norbera joan behar astoarekin. Mañariraino ere joan izan ziren, han errotak zabalik zeudelako. Nondik zehar joaten ziren.

15. Bonbilla bakarra etxe guztirako

- **Erref**: DIM-017/027
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:38:35. **Bukatu**: 00:39:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Etxean beti ezagutu du argia, baina bonbilla bakarra egoten zen etxe guztirako. Kortara ere huraxe botatzen zuten. Logeletan argirik ez zuten eta argimutila erabiltzen zuten. Berogailurik ez zen izaten. Beheko sua zuten. Ohean, berotzeko, manta.

16. "Karreteru" lanean ibili zeneko kontuak

- **Erref**: DIM-017/029
- **Iraupena**: 0:03:07. **Hasi**: 00:40:02. **Bukatu**: 00:43:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
14 urterekin "karreteru" beharrean hasi zen. Zazpi ogerleko irabazi izan zituen egun baten. Etxe askorentzat lan egiten zuen. Bost "karreteru" ibiltzen ziren batera. Mugarraraino ere joan izan zen. Tronkoak bidera jaistea zen euren lana. Ikatza ere garraiatzen zuten. 1943an idi zaharrak kendu eta berriak ekarri zituzten. Orduko kontuak. Idiei zer ematen zieten jateko.

17. Idiak Gasteizen edo Basurton erosi eta etxera oinez

- **Erref**: DIM-017/030
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:43:09. **Bukatu**: 00:45:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Idiak non erosten zituzten. Bi anaiak Gasteizera joan ziren behin autobusean, bakoitzak bost mila pezeta hartuta. Idi-parea 8000 pezetan eduki zuten aginduta. Gero Basurtora joan ziren eta han 7200 pezetan erosi zuen sekulako idi-parea. Ferian erosi eta gero etxera oinez ekartzen zituzten.

18. Arantzazuko uztargilea; hedeak; sapak

- **Erref**: DIM-017/032
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:47:15. **Bukatu**: 00:48:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:
Arantzazuko "Buzterri" uztargilea etxera joaten zen uztarria egitera. Egurra norberak ipini behar. Pagoa izaten zen egurrik onena. Putzuan sartuta edukitzen zuten egurra. Neurriak uztargileak hartzen zituen. Sapak, hedeak. Hedeak Lemoan erosten zituzten. Sapei zapatariak ipintzen zizkien borlak.

19. Bola-jokoan Artaunen San Bizente jaietan

- **Erref**: DIM-017/039
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:55:08. **Bukatu**: 00:56:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Bola-jokoan ere aritzen ziren. Bolari ona izan ei zen. Artaunen ibiltzen ziren San Bizenteetan. Txartela ordaintzen zen eta irabazten zuenak diru hura jaso. Bolatokiko arduradunak ehuneko laua jasotzen zuen.

20. Dimako bolalekua; jaietan "arrapan", zazpi txirlorekin

- **Erref**: DIM-017/041
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:56:35. **Bukatu**: 00:57:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Dimako bolalekua izan zen Arratiako onena. Haren ardura zuenak partidako diru bat jasotzen zuen. Herriko jaietan bolalekua beterik egoten zen. "Arrapan" esaten ziotenean aritzen ziren, zazpi txirlorekin.

21. Dimako eliza eta Zornotzako udaletxea eraikitzeko lanetan

- **Erref**: DIM-017/047
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 01:00:13. **Bukatu**: 01:01:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Lanbideak » Etxeginak
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:
Dimako eliza erre egin zen. Parrokoak eman ziola su esaten zen. Eliza altxatzeko lanetan ibili zen Migel, 17 urterekin. Zenbateko jornala ordaintzen zuten. Bost-sei hilabete egingo zituela dio. Bitartean "Piedad"ean ematen zen meza. Zornotzako udaletxea eraikitzeko lanetan ere ibili zen.

22. Alkateorde lanean

- **Erref**: DIM-017/051
- **Iraupena**: 0:00:39. **Hasi**: 01:06:26. **Bukatu**: 01:07:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:
Bera zinegotzi izan zen sasoian, Rufo Asua zen Dimako alkate. Diputatua ere bazen eta Madrilera joaten zenean, hamabost egunean ez zen etortzen. Haren lekuan, Migelek sinatzen zituen paperak, alkateordea zen eta.

23. Udalak pinuak saldu zituen, dirua lortzeko

- **Erref**: DIM-017/054
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 01:08:25. **Bukatu**: 01:10:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:
Migel zinegotzi egon zen sasoian pista ugari egin zituzten basoetan. Bera sartu zenean, festetarako eta beste hainbat gauzatarako ez zegoen dirurik. Dimako Udalak baso ugari ditu, gehienak Otxandion. Orduan, pinuak saldu zituzten, dirua ateratzeko.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-16

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com